

Krzysztof Kmak

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7173-1076>

krzysztofkmak@interia.pl

Uzasadnienie niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary – wątpliwości na tle art. 424 § 2 k.p.k.

The Statement of Reasons of Non-applying an Extraordinary Mitigation of the Penalty – Doubts About Article 424 § 2 of the Code of Criminal Procedure

STRESZCZENIE

W opracowaniu opisano problem uzasadnienia niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w wyroku skazującym. Zgodnie z art. 424 § 2 k.p.k. wyjaśnienia wymaga przede wszystkim uzasadnienie stosowania tej konstrukcji. Autor podaje argumenty na rzecz tezy, iż sąd jest zobowiązany do uzasadnienia nieskorzystania z nadzwyczajnego złagodzenia kary, gdy w sprawie wystąpił „wypadek przewidziany w ustawie” (art. 60 § 1 k.k.) lub prawdopodobne jest spełnienie przez sprawcę przesłanek podstawy obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia (np. art. 60 § 3 k.k.).

Słowa kluczowe: nadzwyczajne złagodzenie kary; uzasadnienie wyroku; wymiar kary; prawo karne

Na gruncie art. 424 § 2 k.p.k.¹ nie ma żadnych wątpliwości, że sąd musi wskazać względy decydujące o zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary w konkretnej sprawie. Dotyczy to zarówno obligatoryjnego (np. art. 60 § 3 k.k.²), jak i fakultatywnego (np. art. 31 § 2 k.k.) nadzwyczajnego złagodzenia. Można domyślać się, że powodem wprowadzenia takiej regulacji jest fakt, iż nadzwyczajne złagodzenie jest instytucją dotyczącą tylko niektórych wypadków, wymagającą

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2017 r., poz. 1904 ze zm.).

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2017 r., poz. 2204 ze zm.).

wystąpienia szczególnych okoliczności³. W uzasadnieniu sąd powinien zatem wskazać okoliczności faktyczne, świadczące o potrzebie degresji karania, oraz argumenty normatywne, przemawiające za wymierzeniem kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia (art. 60 § 6 k.k.).

Niejasna pozostaje odpowiedź na pytanie, czy sąd jest obowiązany do wskazania w uzasadnieniu wyroku skazującego przyczyn niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary. Sąd Najwyższy stwierdził, że uzasadnienia wymaga niestosowanie art. 60 § 3 k.k., zwłaszcza gdy oskarżony swoim zachowaniem jasno okazuje, iż dąży do spełnienia przesłanek tej podstawy złagodzenia (np. składa obszerne wyjaśnienia) i jest to przedmiotem narady nad wyrokiem⁴. Podobną optykę, w stosunku do art. 60 § 4 k.k. (określającego podstawę fakultatywną), przyjął Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, argumentując, iż nieuwzględnienie wniosku prokuratora o nadzwyczajne złagodzenie kary „wymaga przekonywującego uzasadnienia”⁵. W innym z judykatów najwyższa instancja sądowa stwierdziła, że nieskorzystanie z art. 60 k.k. nie musi być uzasadnione, jeżeli nie było to przedmiotem narady; powinno to być jednak omówione podczas narady nad wyrokiem, gdy „zachodzą przesłanki przewidziane w kodeksie karnym dające możliwość zastosowania tego dobrodziejstwa” i – biorąc pod uwagę okoliczności wpływające na wymiar kary – jest prawdopodobne, że najniższa kara przewidziana w ustawie za konkretne przestępstwo byłaby niewspółmiernie surowa⁶. Sąd Najwyższy we wspomnianej uchwale opowiedział się za tzw. koncepcją sprawozdawczego charakteru uzasadnienia orzeczenia, która zakłada, że uzasadnienie ma jedynie odzwierciedlać motywy, jakimi faktycznie kierował się organ orzekający, wydając wyrok⁷. Jeszcze dalej posunął się Sąd Apelacyjny w Warszawie, który uznał, że odmowa nadzwyczajnego złagodzenia wymaga uzasadnienia niezależnie od tego, czy było to omawiane w trakcie

³ Zob. np. wyrok SA w Łodzi z dnia 29 grudnia 2016 r., II AKa 260/16, LEX nr 2278249; wyrok SN z dnia 26 kwietnia 2006 r., WA 14/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 909; wyrok SA w Łodzi z dnia 15 kwietnia 2014 r., II AKa 21/14, LEX nr 1506707; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 27 lutego 2015 r., II AKa 32/15, LEX nr 16612833; wyrok SA w Katowicach z dnia 11 października 2012 r., II AKa 313/12, KZS 2013, nr 1, poz. 61; wyrok SA w Szczecinie z dnia 8 grudnia 2016 r., II AKa 183/16, LEX nr 2295185; wyrok SA w Warszawie z dnia 30 kwietnia 2014 r., II AKa 90/14, LEX nr 1477372; wyrok SN z dnia 7 stycznia 1971 r., IV KR 233/70, OSNPG 1971, nr 5, poz. 79.

⁴ Postanowienie SN z dnia 17 stycznia 2013 r., II KK 28/12, LEX nr 1252703. Podobnie: wyrok SA w Łodzi z dnia 12 października 2010 r., II AKa 123/10, KZS 2011, nr 9, poz. 66. Zob. także: R. Ponikowski, J. Zagrodnik, *Komentarz do art. 424, [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2018, teza 11.

⁵ Postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 29 grudnia 2006 r., II AKo 230/06, LEX nr 211721.

⁶ Uchwała 7 sędziów SN z dnia 21 marca 1975 r., VI KZP 39/74, OSNKW 1975, nr 6, poz. 70. Podobnie: wyrok SA w Rzeszowie z dnia 22 kwietnia 2011 r., II AKa 34/10, LEX nr 1015912; postanowienie SN z dnia 29 marca 1966 r., Rw 1258/65, OSNKW 1966, nr 7, poz. 73.

⁷ M. Cieślak, *Glosa do uchwały składu 7 sędziów S.N. z 21 III 1975, VI KZP 39/74*, „Państwo i Prawo” 1975, z. 11, s. 168.

narady („zwłaszcza, gdy strona zabiegała o wydanie określonego rozstrzygnięcia”). W przeciwnym razie uniemożliwia to poddanie wyroku prawidłowej kontroli odwoławczej⁸. Takie rozumowanie jest zbliżone do koncepcji uzasadnienia w sensie logicznym, stanowiącej, iż uzasadnienie ma wyrażać wszystkie powody orzeczenia, mające podstawę w ustawie i przeprowadzonych dowodach, niezależnie od tego, czy faktycznie były one przedmiotem narady⁹.

W stosunku do niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia wobec nieletnich Sąd Najwyższy przyjął, że przyczyny takiej decyzji zawsze muszą być odzwierciedlone w uzasadnieniu wyroku¹⁰.

W orzecznictwie można odnaleźć także poglądy przeciwne. Na przykład w jednym z wyroków Sąd Najwyższy wskazał, że „art. 57 § 1 k.k. [z 1969 r.¹¹ – K.K.] ma charakter fakultatywny i obowiązek uzasadnienia istnieje tylko wówczas, gdy sąd z tego przepisu korzysta przy wymiarze kary, natomiast nie ma tego obowiązku przy ustosunkowaniu się negatywnym”¹². W podobnym kierunku zmierza rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w Białymstoku: „Uzasadnienie [...] sporządza się jedynie do rozstrzygnięć, które znalazły się w sentencji orzeczenia” – zatem uzasadnienie decyzji negatywnej nie jest konieczne¹³.

Przedmiotowe zagadnienie wywołuje kontrowersje wśród przedstawicieli doktryny. Zdaniem K. Buchały popełnienie przestępstwa w stanie ograniczonej poczytalności wprawdzie nie tworzy obowiązku nadzwyczajnego złagodzenia kary¹⁴, jednakże jest to okoliczność zmniejszająca winę i może się okazać, że „górną granicą dla kary sądowej” (wyznaczona w oparciu o funkcję limitującą winy) „jest niższa od najniższego ustawowego wymiaru kary przewidzianego za dane przestępstwo. W takiej sytuacji zastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary staje się obowiązkiem sądu, a teza, że niezastosowanie wymaga uzasadnie-

⁸ Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 maja 2002 r., II AKA 114/02, KZS 2003, nr 2, poz. 54. Podobnie: wyrok SN z dnia 26 lutego 1973 r., I KR 384/72, OSNKW 1973, nr 7–8, poz. 91; wyrok SN z dnia 28 października 1968 r., IV KR 188/68, OSNKW 1969, nr 5, poz. 52.

⁹ M. Cieślak, *op. cit.*, s. 168. W doktrynie występuje również koncepcja mieszana, zgodnie z którą uzasadnienie ma być sprawozdaniem z narady i jednocześnie ma przytaczać wszystkie argumenty wynikające z całokształtu okoliczności ujawnionych na rozprawie. Zob. C. Kulesza, R. Starzyńska, *Obowiązek uzasadniania orzeczeń sądowych a prawo do obrony*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 5, s. 24.

¹⁰ Uchwała SN z dnia 21 grudnia 1972 r., VI KZP 64/72, OSNKW 1973, nr 2–3, poz. 18.

¹¹ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r., nr 13, poz. 94 ze zm.).

¹² Wyrok SN z dnia 9 kwietnia 1973 r., IV KR 10/73, OSNPG 1973, nr 10, poz. 143. Podobnie: wyrok SN z dnia 9 maja 1973 r., II KR 31/73, OSNPG 1973, nr 11, poz. 150; wyrok SA w Warszawie z dnia 30 kwietnia 2014 r., II AKA 90/14, LEX nr 1477372.

¹³ Wyrok SO w Białymstoku z dnia 19 maja 2014 r., VIII Ka 40/14, LEX nr 2090992.

¹⁴ K. Buchała, *Glosa do postanowienia z 29 III 1966*, *RW 1258/65*, „Państwo i Prawo” 1967, z. 1, s. 177–178.

nia, zyskuje merytoryczne poparcie¹⁵. Brak ustosunkowania się w uzasadnieniu wyroku do niezastosowania nadzwyczajnego złagodzenia świadczy o tym, że sąd tej okoliczności nie uwzględnił w należyтым stopniu¹⁶. Przyjęcie takiego zapatrywania jest celowe także z punktu widzenia prawidłowości kontroli odwoławczej (uzasadnienie wyroku powinno przytaczać również te okoliczności, których sąd nie uwzględnił)¹⁷.

Z kolei M. Cieślak przyjął, że przepisy karnoprocesowe nie wykluczają zasadności koncepcji uzasadnienia w sensie logicznym, która wydaje się mieć więcej zalet niż koncepcja sprawozdawcza¹⁸. Nie może być bowiem tak, że powstanie obowiązku nieskorzystania z nadzwyczajnego złagodzenia kary zależy od tego, czy sąd to faktycznie rozważył¹⁹. M. Cieślak opowiedział się zdecydowanie za koncepcją uzasadnienia w sensie logicznym²⁰. Podsumowując swoje rozważania, zauważył, że konieczność uzasadnienia niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia jest aktualna wtedy, gdy okoliczności sprawy „wedle rozsądnej, »przeciętnej« oceny uzasadniały zejście poniżej dolnej granicy zagrożenia, a sąd nie skorzystał z tej możliwości”²¹. W innym artykule autor stwierdził, że art. 372 § 2 k.p.k. z 1969 r.²² (odpowiednik obecnego art. 424 § 2 k.p.k.) zawiera jedynie przykładowe wyliczenie okoliczności zobowiązujących sąd do uwzględnienia ich w uzasadnieniu wyroku²³. Tym samym sąd powinien uzasadnić niestosowanie nadzwyczajnego złagodzenia, gdy „ustawa przewiduje możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary i nie traktuje jej wyraźnie jako wyjątku”, co (na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r.) dotyczyło m.in. tzw. wypadków przewidzianych w ustawie²⁴.

Według Z. Ćwiąkałskiego, przynajmniej na gruncie art. 60 § 3 k.k., skoro art. 424 § 2 k.p.k.:

[...] wyraźnie mówi o przytoczeniu „okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary”, to jest

¹⁵ *Ibidem*, s. 179. Podobnie: A. Zoll, *Komentarz do art. 31*, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2: *Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016, teza 31.

¹⁶ K. Buchała, *op. cit.*, s. 179.

¹⁷ *Ibidem*, s. 180.

¹⁸ M. Cieślak, *op. cit.*, s. 168–169.

¹⁹ *Ibidem*, s. 169–170.

²⁰ Stwierdził bowiem, że „sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę wszystko, co zawarte jest w materiale dowodowym i materiale normatywnym odnoszącym się do danej sprawy” (*ibidem*, s. 170). Zob. także: M. Cieślak, Z. Doda, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego (I półrocze 1975 roku)*, „Palestra” 1976, nr 2, s. 59.

²¹ M. Cieślak, *op. cit.*, s. 170.

²² Dz.U. z 1969 r., nr 13, poz. 96.

²³ M. Cieślak, Z. Doda, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego za rok 1973*, „Palestra” 1974, nr 12, s. 77.

²⁴ *Ibidem*, s. 78.

oczywiste, że przedmiotem oceny sądu przy wymiarze kary była również kwestia zastosowania lub niezastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary na skutek złożonego wniosku, zwłaszcza przy jego obligatoryjnym charakterze. Określenie „przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary” nie może być rozumiane dosłownie, a więc w taki sposób, że tylko wtedy sąd ma wypowiedzieć się w uzasadnieniu na ten temat, gdy wyłącznie „zastosował” nadzwyczajne złagodzenie. Stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary polega na wzięciu racji za jego zastosowaniem i przeciw niemu. Ten proces myślowy powinien znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku²⁵.

Uzależnianie wymogu uzasadnienia niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary od tego, czy ten problem był przedmiotem narady, zdaniem J. Raglewskiego może być zawodnym kryterium, ponieważ „nierozważenie przez sąd podczas narady tej kwestii nie świadczy bynajmniej o trafności takiego postępowania”²⁶. Tej okoliczności nie można zweryfikować, ponieważ przebieg narady nad orzeczeniem jest tajny, a zwolnienie od zachowania tajemnicy w tym względzie nie jest dopuszczalne (art. 108 § 1 k.p.k.)²⁷. J. Raglewski krytycznie podchodzi też do tych propozycji, które uznają obowiązek uzasadnienia nieskorzystania z art. 60 k.k. za aktualny, gdy „wskazują na to okoliczności”, jest to bowiem wskaźnik mało precyzyjny²⁸. Oczywiście nie można od organu orzekającego wymagać takiego uzasadnienia w każdym przypadku wymiaru kary²⁹, dlatego autor stwierdza, że wymóg uzasadnienia niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia powinien obowiązywać w tych sprawach, w których doszło do wystąpienia „wypadku przewidzianego w ustawie” (art. 60 § 1 k.k.) i pomimo tego sąd nie zdecydował się na nadzwyczajne złagodzenie. W tych wypadkach mamy do czynienia z domniemaniem stosowania instytucji z art. 60 k.k.³⁰, a jego obalenie wymaga wyraźnego wskazania argumentów świadczących na rzecz zwyczajnego wymiaru kary. Przy tym, jeżeli w sprawie zostały spełnione przesłanki podstawy fakultatywnej, sąd nie może poprzestać

²⁵ Z. Cwiąkański, *Komentarz do art. 60, [w:] Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2, teza 31.

²⁶ J. Raglewski, *Model nadzwyczajnego złagodzenia kary w polskim systemie prawa karnego (analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym)*, Kraków 2008, s. 140.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*, s. 141–142.

²⁹ Podobnie: K. Daszkiewicz, *Nadzwyczajne złagodzenie kary w polskim kodeksie karnym*, Warszawa 1976, s. 111.

³⁰ Podobnie A. Zoll (*op. cit.*, teza 30), który pisze, że: „Wymienienie w ustawie danej okoliczności jako podstawy nadzwyczajnego złagodzenia kary jest mocnym sygnałem ze strony ustawodawcy, że w tych przypadkach wymierzona kara, nawet w dolnej granicy ustawowego zagrożenia, może być, z uwagi na stopień winy (zob. art. 53 § 1), karą niewspółmiernie surową. Stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary jest fakultatywne, jednak z uwagi na to »mocne« domniemanie potrzeby nadzwyczajnego złagodzenia kary odstępianie od jego stosowania wymagać będzie z reguły uzasadnienia”. Zgadza się z tym J. Giezek, *Komentarz do art. 31, [w:] Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2012, teza 12.

jedynie na twierdzeniu, iż nie wykorzystał złagodzenia, ponieważ nie miał takiego obowiązku³¹. Aprobując odniósł się do tego T. Kaczmarek, odwołując się do względów kontroli procesowej³².

Szeroką krytykę dominującego poglądu zaprezentował K. Siwek. Zdaniem tego autora art. 424 § 2 k.p.k. nie nakłada na sąd obowiązku uzasadniania niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia, niezależnie od charakteru jego podstawy, stanowiska i wniosków stron oraz kwestii, czy było to przedmiotem narady nad wyrokiem³³. Wynika to z faktu, iż art. 424 § 2 k.p.k. obliuguje jedynie do uzasadnienia „użycia” nadzwyczajnego złagodzenia; taki obowiązek nie powstaje, jeśli sąd odstępuje od tej decyzji procesowej³⁴. Uzasadnienie ma służyć wyjaśnieniu rozstrzygnięć zawartych w wyroku³⁵. Autor kwestionuje przyjmowanie konstrukcji domniemania stosowania fakultatywnego nadzwyczajnego złagodzenia kary w przypadku „wypadków przewidzianych w ustawie”. Pogląd ten nie znajduje oparcia w przepisach karnoprocesowych i już na gruncie poprzednich kodyfikacji karnych przyjmowano, że zaistnienie wypadku ustawowego stanowi tylko „podpowiedź” ustawodawcy, wskazującą sądowi na potrzebę rozważenia nadzwyczajnego złagodzenia³⁶. Należy wziąć pod uwagę również to, że nieskorzystanie z nadzwyczajnego złagodzenia prowadzi do wymierzenia kary w granicach ustawowego zagrożenia, co jest sytuacją standardową, niewymagającą uzasadnienia³⁷, dlatego nie można zgodzić się ze stanowiskiem, iż „to prawo karne materialne może być wyznacznikiem treści uzasadnienia wyroku”³⁸.

Przed przedstawieniem własnego stanowiska należy podkreślić, że przedmiotem niniejszego opracowania nie jest problematyka karnoprocesowej regulacji dotyczącej uzasadnień wyroków sądowych, w szczególności trybu ich sporządzania³⁹. Autor artykułu skupia się wyłącznie na kwestii powinności sądu co do

³¹ J. Raglewski, *op. cit.*, s. 142–143.

³² T. Kaczmarek, *Recenzja książki Janusza Raglewskiego, Model nadzwyczajnego złagodzenia w polskim systemie prawa karnego. Analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym*, Polska Akademia Umiejętności, Prace Prawnicze, nr 8, Kraków 2008, s. 461, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 6, s. 161.

³³ K. Siwek, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2013 r. (II KK 28/12)*, „Przegląd Sądowy” 2014, nr 2, s. 147. Podobnie: W. Wróbel, *Komentarz do art. 53, [w:] Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2, teza 13.

³⁴ K. Siwek, *op. cit.*, s. 141–142, 147.

³⁵ *Ibidem*, s. 143–144.

³⁶ *Ibidem*, s. 144–146.

³⁷ *Ibidem*, s. 146–147.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Wyroki sądów pierwszej instancji co do zasady sporządzane są na wniosek strony (art. 422 § 1 k.p.k.), podobnie w przypadku wyroków sądu drugiej instancji zmieniających lub utrzymujących w mocy wyrok sądu pierwszej instancji (art. 457 § 2 k.p.k.). Z urzędu uzasadnia się wyrok sądu drugiej instancji uchylający i umarzający postępowanie, a także wyrok sądu drugiej instancji uchylający i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania (art. 457 § 1 k.p.k.) oraz wyrok, co do którego zgłoszono zdanie odrębne (art. 114 § 3 k.p.k.).

uwzględniania w ramach uzasadnienia (niezależnie od tego, czy jest sporządzane z urzędu czy na wniosek) wyroku skazującego okoliczności decydujących o niestosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary. W tym zakresie kluczowe jest dokonanie prawidłowej wykładni art. 424 § 2 k.p.k.

Na wstępie należy zgodzić się z K. Siwkiem, iż sformułowania „przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary” nie można utożsamiać z „niestosowaniem nadzwyczajnego złagodzenia”⁴⁰. Przemawia za tym nie tylko słownikowe znaczenie wyrazu „zastosować”⁴¹, ale także przepisy prawa karnego materialnego, które posługują się np. wyrażeniem „sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary” (np. art. 60 § 1 i 2 k.k.), co w oczywisty sposób sugeruje, iż w tych przypadkach może chodzić wyłącznie o skorzystanie przez sąd z instytucji określonej w art. 60 k.k. To jednak nie przesądza trafności poglądu wykluczającego obowiązek uzasadnienia niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia. Jak zauważyli M. Cieślak i Z. Doda, art. 372 § 2 k.p.k. z 1969 r. nie określa enumeratywnego katalogu okoliczności, które sąd musi zawrzeć w uzasadnieniu wyroku⁴², co zachowało swą aktualność na gruncie art. 424 § 2 k.p.k. Ostatni z wymienionych przepisów nakazuje sądowi przytoczyć okoliczności, które zadecydowały o wymiarze kary, „a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary”. Jeżeli chodzi o wyraz „zwłaszcza”, to „mówiący wskazuje tym wyrazem, że treść zdania nadrzędnego stosuje się w większym stopniu do okoliczności przedstawionych w zdaniu podrzędnym”; wyraz ten jest jednocześnie synonimiczny w stosunku do „tym bardziej, szczególnie”⁴³. Oznacza to, że w art. 424 § 2 k.p.k. ustawodawca jedynie podkreślił, że uzasadnienie wyroku musi odnosić się do nadzwyczajnego złagodzenia (ponieważ jest to przypadek wyjątkowy w zakresie stosowania środków prawnokarnej reakcji), jeśli było stosowane. Może być jednak tak, iż uzasadnienie w odmiennych przypadkach powinno zawierać okoliczności decydujące o innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku (np. dotyczących środków karnych). Na tym poziomie nie można wykluczyć, iż uzasadnienie wyroku będzie musiało obejmować powody niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Trafne jest zdanie A. Zachuty, że uzasadnienie nie jest warunkiem koniecznym przeprowadzenia kontroli odwoławczej, aczkolwiek jego poprawne sformułowanie może zaważyć na rzecz utrzymania orzeczenia w mocy⁴⁴. Sporządzenie uzasadnie-

⁴⁰ K. Siwek, *op. cit.*, s. 141–142.

⁴¹ Oznacza to „używać czegoś w jakimś celu”. Zob. *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 1996, s. 1337.

⁴² M. Cieślak, Z. Doda, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego za rok 1973*, s. 77.

⁴³ *Słownik współczesnego języka...*, s. 1381.

⁴⁴ A. Zachuta, *Wadliwość uzasadnienia wyroku jako samodzielna przyczyna jego uchylecia*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 12, s. 156–157. Podobnie M. Klejnowska (*Uproszczenia w uzasadnianiu decyzji procesowych w sprawach karnych*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 3, s. 14), która

nia wyroku pozwala na dokonanie jego oceny nie tylko przez sąd wyższej instancji, ale też np. przez doktrynę. Rola uzasadnienia na tym się nie kończy. C. Kulesza i R. Starzyńska wskazują, że zapewnia ono samokontrolę organu orzekającego (sąd ma zadbać o to, by jego orzeczenie było prawidłowe, słuszne i sprawiedliwe), pełni funkcję wyjaśniająco-interpretacyjną oraz legitymizacyjną („przejawiającą się w indywidualnej akceptacji orzeczenia oraz umacniania poczucia zaufania społecznego i demokratycznej kontroli nad wymiarem sprawiedliwości”)⁴⁵. Wydaje się, że w omawianej materii szczególną wagę ma kwestia samokontroli organu orzekającego i funkcja wyjaśniająco-interpretacyjna uzasadnienia. Do nich zdaje się nawiązywać M. Zieliński, gdy negatywnie odnosi się do przekonania występującego wśród organów orzeczniczych, iż „wystarczy posłużyć się uzasadnieniem następczym ustaleń interpretacyjnych (np. pozyskanych intuicyjnie) bez rozprawienia się z ustaleniami konkurencyjnymi”⁴⁶.

Z powyższego wynika, że na przeszkodzie tezie, iż art. 424 § 2 k.p.k. może w pewnych sytuacjach obligować sąd do wykazania trafności niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary, nie stoją względy językowe dotyczące tego przepisu i wręcz przemawiają za tym ogólne cele uzasadnienia orzeczenia, wśród których wymienia się i to, że organ orzekający powinien rozprawić się w nim także z twierdzeniami, których on sam nie uznał za zasadne.

W poszukiwaniu owych „okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary” (art. 424 § 2 k.p.k.) pomocny może okazać się art. 53 § 2 k.k., zawierający przykładowy katalog okoliczności, które „sąd uwzględni”, wymierzając karę. Takie sformułowanie oznacza, że nie zostało poddane sędziowskiemu uznaniu to, czy te okoliczności powinny być uwzględnione czy też nie. Na gruncie art. 53 § 2 k.k. zostało przesądzone, że wymienione w nim okoliczności mają być wzięte pod uwagę w każdej sprawie, w której dochodzi do wymierzenia kary lub innych środków penalnych. Z podobną sytuacją mamy do czynienia na gruncie zbiegu podstaw nadzwyczajnego obostrzenia albo nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 57 § 1 k.k.), gdzie sąd wymierza karę, „biorąc pod uwagę łącznie zbiegające się podstawy łagodzenia albo obostrzenia”, z czego można wywnioskować, że sąd nie może pominąć (w ramach ustalania prawno-karnych konsekwencji popełnienia przestępstwa) żadnej z tych podstaw. Z faktu, iż dana okoliczność powinna być wzięta pod rozwagę w kontekście przemyśleń sądu nad kwestią wymiaru kary, nie wynika jeszcze, że musi ją wprost wymienić w uzasadnieniu orzeczenia i ocenić,

przyjmuje, że „Brak uzasadnienia z pewnością utrudni instancji *ad quem* postępowanie kontrolne”, dlatego ustawodawca powinien ostrożnie wprowadzać uproszczenia zwalniające organ procesowy z powinności sporządzenia uzasadnienia.

⁴⁵ C. Kulesza, R. Starzyńska, *op. cit.*, s. 22.

⁴⁶ M. Zieliński, *Osiemnaście mitów w myśleniu o wykładni prawa*, „Palestra” 2011, nr 3–4, s. 30. Zob. także: *idem*, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012, s. 263–266 – przedstawiono tu argumenty na rzecz uzasadnienia heurystycznego.

dłaczego przemawia za określonym rozstrzygnięciem. Może być bowiem tak, że „popelnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim” (art. 53 § 2 k.k.) nie będzie miało w danej sprawie żadnego znaczenia, ponieważ sprawca działał samodzielnie. O ile organ orzekający generalnie powinien mieć tę okoliczność na względzie, o tyle w konkretnej sprawie nie powinna być ona odzwierciedlona w uzasadnieniu wyroku skazującego, skoro faktycznie nie wystąpiła.

Powstaje jednak pytanie, czy możemy utożsamiać wagę okoliczności standardowej (mającej charakter generalny, potencjalnie odnoszący się do każdej sprawy, wymienionej np. w art. 53 § 2 k.k.) z tymi względami, które mają charakter niestandardowy i wyjątkowy (do których należy zaliczyć takie nagromadzenie okoliczności łagodzących, które przynajmniej *prima facie* świadczą na rzecz konieczności stosowania art. 60 k.k.)? Ten problem nie istnieje, jeżeli te okoliczności w danej sprawie nie wystąpią. Jeśli jednak się pojawią, to czy uzasadnienie wyroku jest merytorycznie poprawne, gdy do tych okoliczności organ orzekający się nie odniósł, mimo że obligują go do tego (wymienione wyżej) racje leżące u podstaw prawidłowości uzasadnienia orzeczenia?

Stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia może być obligatoryjne (co ustawodawca podkreśla za pomocą zwrotu „sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary”) lub fakultatywne („sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary”). Spełnienie przesłanek podstawy obligatoryjnej oznacza, że sąd musi wymierzyć sankcję karną poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia (art. 60 § 6 k.k.), chyba że zachodzi zbieg podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary (art. 57 § 2 k.k.). W przypadku podstawy fakultatywnej mamy do czynienia z wyraźną wskazówką ustawodawcy, iż nadzwyczajne złagodzenie kary może okazać się celowe, ale przed jego zastosowaniem konieczna jest jeszcze analiza całokształtu okoliczności sprawy. Niezbędne jest, by na podstawie tej analizy organ orzekający doszedł do wniosku, że nawet najniższa kara przewidziana przez ustawę za dane przestępstwo cechuje się niewspółmierną surowością⁴⁷.

Nie powinno ulegać żadnej wątpliwości, że niewystąpienie w konkretnej sprawie jakiegokolwiek wypadku ustawowego (art. 60 § 1 k.k.) oznacza, iż sąd nie ma obowiązku rozważania celowości nadzwyczajnego złagodzenia w uzasadnieniu wyroku. Zgodzić się należy zatem z dominującym zapatrywaniem, iż niestosowanie art. 60 § 2 k.k. nie wymaga żadnego uzasadnienia. Wręcz przeciwnie, uzasadnienia wymaga wykorzystanie tego przepisu, mającego charakter wyjątkowy w co najmniej dwóch aspektach. Po pierwsze, wyjątkowym zabiegiem jest samo stosowanie instytucji z art. 60 k.k., a uzasadnienie takiej decyzji procesowej jest wymagane przez art. 424 § 2 k.p.k. Po drugie, art. 60 § 2 k.k. dotyczy sytuacji, gdy w konkretnej sprawie nie zachodzi nawet żadna ze wskazówek (do których odsyła

⁴⁷ Zob. też np. wyrok SA w Białymstoku z dnia 5 września 1995 r., II AKr 112/95, OSA 1996, nr 5, poz. 18.

art. 60 § 1 k.k.) odnoszących się do nadzwyczajnego złagodzenia. Jest to układ procesowy, w którym adekwatne jest zastosowanie sankcji nie tylko z pominięciem standardowych granic zagrożenia karą, ale również w stanie faktycznym, którego legislator wprost nie przewidział.

Jednakże w sprawach, w których zachodzą „wypadki przewidziane w ustawie”, sytuacja kształtuje się odmiennie⁴⁸. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Katowicach: „Wymienienie w Kodeksie karnym danej okoliczności jako podstawy nadzwyczajnego złagodzenia kary jest mocnym sygnałem, że w tych przypadkach wymierzona kara nawet w dolnej granicy ustawowego zagrożenia może być, z uwagi na stopień winy, karą niewspółmiernie surową”⁴⁹. W wyeksponowaniu tej kategorii sytuacji przez ustawodawcę⁵⁰ przejawia się szczególna rola wypadków określonych w art. 60 § 1 k.k. Doprecyzować należy, że niewspółmierność kary może wynikać także z naruszenia innych dyrektyw wymiaru kary, aczkolwiek w przypadku funkcji limitującej winy kwestia ta nabiera szczególnego znaczenia, ponieważ nie ma wyjątków od zasady, iż dolegliwość kary nie może przekroczyć stopnia winy (art. 53 § 1 k.k.), zatem pomijając w uzasadnieniu wpływ czynnika umniejszającego zawinienie (jednocześnie mogącego zadecydować o nadzwyczajnym złagodzeniu), sąd naraża się na zarzut z art. 438 pkt 1 k.p.k., ponieważ naruszenie zasady winy stanowi tę podstawę odwoławczą⁵¹.

Jeżeli sąd, pomimo zaistnienia wypadku ustawowego, orzeka karę w granicach ustawowego zagrożenia, to (siłą rzeczy) musi uzasadnić niezastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia. Skoro ustawa nakazuje brać pod uwagę przy wymiarze kary tak standardowe okoliczności, jak te wymienione w art. 53 § 2 k.k., to jest jasne, że tym bardziej dotyczy to okoliczności niestandardowych, potencjalnie stanowiących podstawę nadzwyczajnego złagodzenia kary. Ich analiza powinna być zawarta w uzasadnieniu wyroku skazującego, ponieważ ma ono obejmować „okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary” (art. 424 § 2 k.p.k.), a wystąpienie wypadków, do których odsyła art. 60 § 1 k.k., musi być uwzględniane zawsze, ponieważ jest to element sprawy, który w dużej mierze może zadecydować o doborze środków prawnokarnej reakcji.

Innymi słowy, jeżeli ustawodawca daje do zrozumienia, że okoliczność A (np. znacznie ograniczona poczytalność w rozumieniu art. 31 § 2 k.k.) może wskazywać na adekwatność nadzwyczajnego złagodzenia kary w konkretnej sprawie, natomiast sąd, na podstawie okoliczności B, C i D (np. wysoki stopień

⁴⁸ Niezależnie od tego, czy uznamy, że wprowadzają one „domniemanie”, „wskazówkę” czy „sugestię” dotyczącą nadzwyczajnego złagodzenia kary. Por. K. Siwek, *op. cit.*, s. 144–145.

⁴⁹ Wyrok SA w Katowicach z dnia 12 lipca 2007 r., II AKa 200/07, KZS 2008, nr 6, poz. 51.

⁵⁰ A nie w kolejności podstaw nadzwyczajnego złagodzenia, na czym opiera swoją krytykę K. Siwek (*op. cit.*, s. 145).

⁵¹ Kwestia ta nie jest jednak rozstrzygana jednolicie. Zob. W. Wróbel, *op. cit.*, teza 22; A. Barczak-Oplustil, *Zasada koincydencji winy i czynu w Kodeksie karnym*, Kraków 2016, s. 342–344.

społecznej szkodliwości czynu, względ na prewencję ogólną i prewencję indywidualną), uznaje, iż wystarczające jest poprzestanie na karze mieszczącej się w ramach ustawowego zagrożenia, to w uzasadnieniu odnoszącym się do wymiaru kary powinien przytoczyć okoliczności A, B, C i D, a następnie wyjaśnić, dlaczego okoliczności B, C i D zaważyły na orzeczeniu sankcji mieszczącej się w ustawowym zagrożeniu, pomimo zaistnienia okoliczności A. Taki wniosek można wysnuć również z twierdzenia K. Siwka, iż „sens regulacji art. 424 § 2 k.p.k. polega na wyjaśnieniu stronom tego, co i dlaczego znalazło się w części dyspozytywnej wyroku oraz ułatwieniu kontroli instancyjnej wyroku”⁵². W tym zakresie poprawne jest rozumowanie Sądu Najwyższego:

Właśnie fakultatywny charakter instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary, pozostawionej swobodnemu uznaniu sądu w razie spełnienia się przewidzianych w ustawie warunków, zobowiązuje do rozważenia wszystkich argumentów przemawiających za i przeciw zastosowaniu tej instytucji w danym wypadku, a wynikających z konkretnych okoliczności podmiotowych i przedmiotowych z uwzględnieniem ogólnych dyrektyw wymiaru kary przewidzianych w art. 50 § 1 i 2 k.k. [z 1969 r. – K.K.] odpowiednio zindywidualizowanych w określonej sprawie⁵³.

Nie ma w tym wypadku znaczenia, czy przedmiotem narady faktycznie była kwestia nadzwyczajnego złagodzenia, ponieważ dla sądu być może najwygodniejsze byłoby po prostu nieuwzględnianie tych okoliczności (w praktyce niczym wyjątkowym nie są przypadki nieuzasadnienia orzeczenia, gdy ustawa zwalnia sąd z takiego obowiązku). Brak takiej analizy w uzasadnieniu może prowadzić do zaistnienia podstaw odwoławczych z art. 438 pkt 2 lub 4 k.p.k. Z jednej strony sąd dopuszcza się naruszenia przepisów postępowania, ponieważ w uzasadnieniu orzeczenia nie odnosi się do względów, które każe przytoczyć art. 424 § 2 k.p.k., z drugiej zaś niewyjaśnienie motywów określonego wymiaru kary może wywołać w oskarżonym poczucie (usprawiedliwionej bądź nie) krzywdy wywołanej zastosowaniem wobec niego nadmiernej represji.

Powyzsza teza jest zasadna nie tylko z punktu widzenia prawidłowości rozstrzygnięcia o karze, ale też z perspektywy uczciwości organu procesowego wobec uczestników postępowania⁵⁴. Trafne jest stwierdzenie A. Zolla, iż:

⁵² K. Siwek, *op. cit.*, s. 142.

⁵³ Wyrok SN z dnia 26 lutego 1973 r., I KR 384/72, OSNKW 1973, nr 7–8, poz. 91. Podobnie: postanowienie SN z dnia 29 marca 1966 r., Rw 1258/65, OSNKW 1966, nr 7, poz. 73.

⁵⁴ W tym kierunku idzie też wyrok SA w Warszawie z dnia 11 maja 2002 r., II AKa 114/02, KZS 2003, nr 2, poz. 54.

[...] byłoby wskazane przedstawienie w uzasadnieniu motywów sądu z rezygnacji z upoważnienia ustawowego do nadzwyczajnego złagodzenia kary [...]. Raczej należy stanąć na stanowisku, że władza sądownicza ma uzasadnić ingerencję i jej stopień w obszar praw i wolności, a nie uzasadniać – nawet zgodną z ustawą – rezygnację z określonego stopnia tej ingerencji⁵⁵.

To przemawia również za przyjęciem poglądu, że obowiązek uzasadnienia niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary aktualizuje się także w tych sprawach, gdy sprawca wyraźnie dążył do spełnienia przesłanek jego obligatoryjnej podstawy (np. chcąc korzystać z art. 60 § 3 k.k., składa obszernie wyjaśnienia dotyczące uczestników przestępstwa i istotnych okoliczności czynu)⁵⁶. W stosunku do podstaw obligatoryjnych, mających charakter nagrody za współpracę z organami ścigania, oskarżonemu powinno zostać objaśnione, dlaczego (pomimo swoich starań) nie stał się godny korzystania z dobrodziejstwa art. 60 k.k. Nabiera to szczególnego znaczenia w zestawieniu z bezspornie przyjmowaną tezą, iż niezastosowanie obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia powinno być traktowane jako podstawa zarzutu odwoławczego z art. 438 pkt 1 k.p.k.

Przedstawiona koncepcja pozostaje zgodna z jednym z celów procesu karnego, jakim jest sprawiedliwość proceduralna, czyli:

[...] sytuacja, w której osoba, przeciwko której lub na rzecz której proces się toczy, nabiera przekonania, że organy procesowe zrobiły wszystko, aby prawu stało się zadość, postępując w stosunku do niej zgodnie z prawem, sumiennie i w najlepszej woli. [...] Zupełnie inaczej przyjmuje się niekorzystne rozstrzygnięcie, gdy widzi się, że proces toczył się rzetelnie, z poszanowaniem wszystkich uprawnień zainteresowanego⁵⁷.

Skoro prawu (w tym materialnemu) ma stać się zadość, to pożądane jest interpretowanie prawa procesowego w kierunku umożliwiającym jak najpełniejszą realizację norm materialnoprawnych⁵⁸.

Nie można przyznać racji K. Siwkowi, gdy twierdzi, że „odmowa zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary, a zatem wymiar kary w ramach ustawowego zagrożenia, niebędący niczym niezwykłym w sprawach karnych, żadnego uzasadnienia nie wymaga”⁵⁹. Charakter standardowy mają te sprawy, w których nie zachodzi żadna z podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary (co naturalnie prowadzi

⁵⁵ A. Zoll, *op. cit.*, teza 32.

⁵⁶ Tak też w postanowieniu SN z dnia 17 stycznia 2013 r., II KK 28/12, LEX nr 1252703.

⁵⁷ P. Hofmański, S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2016, s. 25.

⁵⁸ Por. K. Siwek, *op. cit.*, s. 144. Autor uważa, że przepisy prawa karnego materialnego nie mogą wpływać na wykładnię art. 424 § 2 k.p.k.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 146.

do stosowania sankcji w granicach zwyczajnego wymiaru kary), a nie te, w których nawet ustawodawca upatruje możliwości odstąpienia od wyznaczonych przez niego granic ustawowego zagrożenia. W tym aspekcie niczego nie zmienia ostateczna konkluzja sądu dotycząca nadzwyczajnego złagodzenia, ponieważ obowiązek uzasadnienia jego niestosowania wynika z wystąpienia w danej sprawie okoliczności, która sama w sobie może zdecydować o wykorzystaniu art. 60 k.k.

Reasumując, najbardziej zasadna jest koncepcja przyjmująca istnienie obowiązku uzasadnienia niestosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w przypadku wystąpienia w sprawie sytuacji wprost uznanej przez ustawodawcę za podstawę nadzwyczajnego złagodzenia (określonej jako „wypadek przewidziany w ustawie” – art. 60 § 1 k.k.; dotyczy to też wymiaru kary wobec sprawcy młodocianego), a także w sprawach, gdzie prawdopodobne jest zrealizowanie przesłanek podstawy obligatoryjnego złagodzenia (np. oskarżony składa wyjaśnienia, chcąc korzystać z art. 60 § 3 k.k.). Obowiązek ten ciąży na organie orzekającym, niezależnie od faktu, czy ta kwestia była przedmiotem narady sędziowskiej (tym bardziej, że nie może to zostać poddane weryfikacji w ramach kontroli odwoławczej).

BIBLIOGRAFIA

- Barczak-Oplustil A., *Zasada koincydencji winy i czynu w Kodeksie karnym*, Kraków 2016.
- Buchała K., *Glosa do postanowienia z 29 III 1966, RW 1258/65*, „Państwo i Prawo” 1967, z. 1.
- Cieślak M., *Glosa do uchwały składu 7 sędziów S.N. z 21 III 1975, VI KZP 39/74*, „Państwo i Prawo” 1975, z. 11.
- Cieślak M., Doda Z., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego (I półrocze 1975 roku)*, „Palestra” 1976, nr 2.
- Cieślak M., Doda Z., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie postępowania karnego za rok 1973*, „Palestra” 1974, nr 12.
- Ćwiąkalski Z., *Komentarz do art. 60*, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2: *Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.
- Daszkiewicz K., *Nadzwyczajne złagodzenie kary w polskim kodeksie karnym*, Warszawa 1976.
- Giezek J., *Komentarz do art. 31*, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2012.
- Hofmański P., Waltoś S., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2016.
- Kaczmarek T., *Recenzja książki Janusza Raglewskiego, Model nadzwyczajnego złagodzenia w polskim systemie prawa karnego. Analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym*, *Polska Akademia Umiejętności, Prace Prawnicze*, nr 8, Kraków 2008, s. 461, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 6.
- Klejnowska M., *Uproszczenia w uzasadnianiu decyzji procesowych w sprawach karnych*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 3.
- Kulesza C., Starzyńska R., *Obowiązek uzasadniania orzeczeń sądowych a prawo do obrony*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 5.
- Ponikowski R., Zagrodnik J., *Komentarz do art. 424*, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2018.
- Postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 29 grudnia 2006 r., II AKo 230/06, LEX nr 211721.
- Postanowienie SN z dnia 29 marca 1966 r., Rw 1258/65, OSNKW 1966, nr 7, poz. 73.

- Postanowienie SN z dnia 17 stycznia 2013 r., II KK 28/12, LEX nr 1252703.
- Raglewski J., *Model nadzwyczajnego złagodzenia kary w polskim systemie prawa karnego (analiza dogmatyczna w ujęciu materialnoprawnym)*, Kraków 2008.
- Siwek K., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2013 r. (II KK 28/12)*, „Przeгляд Sądowy” 2014, nr 2.
- Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 1996.
- Uchwała 7 sędziów SN z dnia 21 marca 1975 r., VI KZP 39/74, OSNKW 1975, nr 6, poz. 70.
- Uchwała SN z dnia 21 grudnia 1972 r., VI KZP 64/72, OSNKW 1973, nr 2–3, poz. 18.
- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r., nr 13, poz. 94 ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2017 r., poz. 2204 ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2017 r., poz. 1904 ze zm.).
- Wróbel W., *Komentarz do art. 53, [w:] Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2: *Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.
- Wyrok SA w Białymstoku z dnia 5 września 1995 r., II AKr 112/95, OSA 1996, nr 5, poz. 18.
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 maja 2002 r., II AKa 114/02, KZS 2003, nr 2, poz. 54.
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 12 lipca 2007 r., II AKa 200/07, KZS 2008, nr 6, poz. 51.
- Wyrok SA w Łodzi z dnia 12 października 2010 r., II AKa 123/10, KZS 2011, nr 9, poz. 66.
- Wyrok SA w Rzeszowie z dnia 22 kwietnia 2011 r., II AKa 34/10, LEX nr 1015912.
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 11 października 2012 r., II AKa 313/12, KZS 2013, nr 1, poz. 61.
- Wyrok SA w Łodzi z dnia 15 kwietnia 2014 r., II AKa 21/14, LEX nr 1506707.
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 30 kwietnia 2014 r., II AKa 90/14, LEX nr 1477372.
- Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 27 lutego 2015 r., II AKa 32/15, LEX nr 1661283.
- Wyrok SA w Szczecinie z dnia 8 grudnia 2016 r., II AKa 183/16, LEX nr 2295185.
- Wyrok SA w Łodzi z dnia 29 grudnia 2016 r., II AKa 260/16, LEX nr 2278249.
- Wyrok SN z dnia 28 października 1968 r., IV KR 188/68, OSNKW 1969, nr 5, poz. 52.
- Wyrok SN z dnia 7 stycznia 1971 r., IV KR 233/70, OSNPG 1971, nr 5, poz. 79.
- Wyrok SN z dnia 26 lutego 1973 r., I KR 384/72, OSNKW 1973, nr 7–8, poz. 91.
- Wyrok SN z dnia 9 kwietnia 1973 r., IV KR 10/73, OSNPG 1973, nr 10, poz. 143.
- Wyrok SN z dnia 9 maja 1973 r., II KR 31/73, OSNPG 1973, nr 11, poz. 150.
- Wyrok SN z dnia 26 kwietnia 2006 r., WA 14/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 909.
- Wyrok SO w Białymstoku z dnia 19 maja 2014 r., VIII Ka 40/14, LEX nr 2090992.
- Zachuta A., *Wadliwość uzasadnienia wyroku jako samodzielna przyczyna jego uchylecia*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 12.
- Zieliński M., *Osiemnaście mitów w myśleniu o wykładni prawa*, „Palestra” 2011, nr 3–4.
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012.
- Zoll A., *Komentarz do art. 31, [w:] Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, cz. 2: *Komentarz do art. 53–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016.

SUMMARY

The article concerns the problem of the statement of reasons, in case of non-applying an extraordinary mitigation of the penalty. According to Article 424 § 2 of the Code of Criminal Procedure, the court has to justify applying an extraordinary mitigation of the penalty. The author proves that the court also has to justify non-applying an extraordinary mitigation of the penalty, in case of “situations provided for in a statute” (Article 60 § 1 of the Penal Code) or it is possible that perpetrator fulfilled the conditions of obligatory extraordinary mitigation of the penalty (e.g. Article 60 § 3 of the Penal Code).

Keywords: extraordinary mitigation of the penalty; statement of reasons; imposing of penalty; penal law